

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY VA O'RTA MAXSUS
TA'LIM VAZIRLIGI
O'ZBEKISTON DAVLAT SAN'AT VA MADANIYAT INSTITUTI**

"TASDIQLAYMAN"

O'ZDSMI rektori

I.J.Yuldashev

2021-yil 8

"

SOCH TURMAGI (PARIKLAR)

FAN DASTURI

Bilim sohasi: 200 000 – San'at va gumanitar fanlar
Ta'lim sohasi: 210 000 – San'at
Ta'lim yo'nalishi: 60211700 – Grim san'ati

	13. Mahmudov J., Mahmudova H. Rejissura asoslari. – T. 2008. Axborot manbalari 1. Ziyonet – O‘zbekiston ta’limportali 2. www.teatr.uz– O‘zbek Milliy Akademik drama teatri portali 3. www.sanatim.uz– Milliy madaniyatva san’at portali 4. www.natlib.uz– O‘zbekiston Milliy kutubxonasi portal 5. www.teatr-stanislavsky.ru – K.S.Stanislavskiy nomidagi dramatik teatr portali 6. www.teatr-estrada.ru– Moskva davlat estrada teatri portali
7.	O‘zbekiston davlat san’at va madaniyat institutida ishlab chiqilgan va tasdiqlangan
8.	Fan/modul uchun mas’ullar: F.S.Djalilova – O‘zDSMI, “Musiqali, dramatik teatr va kino san’ati” kafedrası dotsenti
9.	Taqrizchilar: Sh.R.Abdumalikov – O‘zbekiston Respublikasi san’at arbobi, Kamoliddin Behzod nomidagi milliy rassomlik va dizayn instituti “Teatr bezagi rangtasviri” kafedrası professori. E.Yarbekov – “Musiqali, dramatik teatr va kino san’ati” kafedrası dotsenti

1-mavzu. Soch turmagini modellashirish va badiiy bezash

Soch turmagini yaratish bo‘yicha ijodiy jarayon. Modellashirish. Soch turmagining barokko shakli ko‘tarinkilikni va tantanavorlikni, rokako esa qandaydir yengiltaklik va latiflikni ifodalashi. Badiiy obraz hisobga olingan soch turmagi. Maishiy, tanlov, teatr va boshqa soch turmaklarini ishlab chiqish. Modellashirish obyekti badiiy obrazni hisobga olib, obrazni aniqlovchi insonning o‘zgarishiga imkon beruvchi bo‘lajak soch turmagining xususiyati.

2-mavzu. Modellashirish – model yaratish jarayoni

Aholining turli chiroyli soch turmagiga bo‘lgan ehtiyojini qondirish, kishilar faoliyatining mehnat va boshqa turlari (sport, dam olish va h.k.) shakllariga mos keluvchi soch turmaklarining yangi shakllarini ishlab chiqish; Soch turmagining badiiy bezalgan modellarini targ‘ib qilish asosida kishilar didini tarbiyalash va rivojlantirish; Demokratik modani rivojlantirish; Moda yo‘nalishlarini rivojlantirish. Soch turmagini modellashirish qoidalari.

3-mavzu. Soch turmagini modellashirishning kompozitsion elementlari

Soch turmagi modelini shakllantiruvchi model uning asosiy xususiyatlari. Soch turmagi chiziqlari uning kompozitsiya elementlari. Soch turmagini modellashirish boshni tananing boshqa qismlari bilan mutanosibli. Soch turmagining rangi.

4-mavzu. Badiiy soch turmagini shakllantirishdagi qo‘shimcha vositalar

Pariklar tarixi, tarixiy soch turmaklarining shakllari, Molyer pariklari, pariklar katalogi, XVII-XIX asrda Yevropada eng ko‘p tarqalgan modalar va soch turmaklari

5-mavzu. Soch turmaklarini yaratish bo‘yicha ba‘zi amaliy maslahatlar

Parikni kiydirishda va soch turmagini yasashda oddiy shpilkalardan foydalanish. Sochlarni gajak qilishda issiq qisqichlardan foydalanilish.

6-mavzu. Teatr grimida soch turmagi va soch-soqol xususiyatlari

Rassom eskizi yoki rol ijrochisi taklif etgan fotosurat bilan tanishgish. Aktyor va grimchining birinchi uchrashuvdagi amaliy maqsadlari. Grim uchun muhim ahamiyatga ega bo‘lgan soch shakli. Grimchi ijrochining boshi va qad-qomati proporsiyalarini mutanosiblashtirishi.

III. Amaliy mashg‘ulotlar bo‘yicha ko‘rsatma va tavsiyalar

Amaliy mashg‘ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

1. Kirish. Xavfsizlik qoidalari
2. Soch turmaklari jixozlari

3.	Soch turmaklari turlari:
4.	Soch turmagi
5.	Soch o'rish
6.	Uzun sochlilar uchun zamonaviy soch turmagi
7.	Soch o'rishning turli xil usullari, jgut va valik yordamida sochni turmaklash
8.	Sochlarni lokonlash va turli xil zavivka usullari yordamida
9.	"Marcel" usuli bo'yicha to'liqlarni bajarish (issiq usulda)
10.	Sovug usulda to'liqlash (namlash)
11.	Pariklarni boshga kiydirishning qoidalari va texnikasi, bolvankaga shtiftlarni qotirish
12.	Parik kiyish qoidalari, bosh qismiga qisqichlar yordamida qatitqlash
13.	Soch turmagini modellash tirlish va badiiy bezash
14.	Badiiy obraz hisobga olingan soch turmagi
15.	Modellash tirlish – model yaratish jarayoni
16.	Soch turmagini modellash tirlish
17.	Soch turmagini modellash tirlish qoidalari
18.	Soch turmagini modellash tirlishda foydalaniладigan asboblari
19.	Soch turmagini modellash tirlishning kompozitsion elementlari
20.	Tarixiy soch turmaklarni modellash tirlish
21.	Zamonaviy soch turmaklarni modellash tirlish
22.	Yoz fasli uchun moda bo'lgan soch turmaklari
23.	Modellash tirlish jarayoni
24.	Shakl. Uning xususiyatlari
25.	Texnologiya va badiiy bezashning o'zaro aloqasi
26.	Peshona gajakli sochlilar
27.	Peshonagajakli jingalak soch turmaklari
28.	Jingalak sochlilar uchun zamonaviy soch turmaklari
29.	Dumaloq yuz uchun soch turmagi
30.	Cho'zinchoq yuz shakli uchun soch turmaklari
31.	Uchburchak yuz uchun soch turmagi
32.	Gajakli kundalik soch turmagi
33.	Badiiy soch turmagini shakllantirishdagi qo'shimcha vositalar
34.	Pariklar va soch turmaklari
35.	Teatr grimida soch turmagi va soch-sogol xususiyatlari
36.	Ibtidoiy soch turmagi
37.	Qora tamillarning soch turmagi
38.	Xindular soch turmaklari
39.	Qadimgi Mistr soch turmagi

6.	6. Asosiy adabiyotlar 1. Jallilova F. Grimm. - O'ZDSI, 2008 2. Jallilova F. Grimm. - O'ZDSI, 2015 3. Jallilova F.S. Soch turmaklash san'ati. T:2017 4. Andjan A., Volchanskij. Grimm va kino. – M. 1957. 5. Ismoilov M. Sahna pardozi. – T.2004. 6. Shkolnikov. Osnovi ssenicheskogo grima. – M. 1957. 7. Shkola izobritatel'nogo iskusstva Vipuskax 10. – M. 1963. 8. Sundukova V.N., Axmedova Z.A. K.S.Stanislavskiy sistemasi ning atama va unsurlari. T. 2012. Qo'shimcha adabiyotlar 1. Mirziyoyev SH.M. Erkin va farovon, demokratik O'zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz. – Toshkent: O'zbekiston, 2016. – 56b. 2. Mirziyoyev SH. Qonun ustuvorligi va inson manfaatlarini ta'minlash – yurt taraqqiyoti va xalq farovonligining garovi. – Toshkent: O'zbekiston, 2017. – 32b. 3. Mirziyoyev SH. Buyuk kelajagimizni mard va olijanob xalqimiz bilan birga quramiz. – Toshkent: O'zbekiston, 2017. – 488b. 4. Mirziyov SH.M. Tanqidiy tahlil, qat'iy tartib-intizom va shaxsiy javobgarlik – har bir rahbar faoliyatining kundalik qoidasi bo'lishi kerak. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2016 yil yakunlari va 2017 yil istiqboliga bag'ishlangan majlisidagi O'zbekiston Respublikasi Prezidentining nutqi. // Xalq so'zi gazetasi. 2017 yil 16 yanvar, №11. 5. 2017-2021 yillarda O'zbekiston Respublikasini rivojlantirishning beshta ustuvor yo'nalishlari bo'yicha harakatlar strategiyasi 6. Madaniyat va san'at amallari ning izohli lug'ati. B.S.Sayfullayev tahriri ostida. – Toshkent: G'ofur G'ulom, 2015.352-b. 7. Stanislavskiy K.S. Aktyorning o'z ustida ishlashi. – Toshkent: Yangi asr avlodi, 2010. – 468b. 8. Mahmudov J. Aktyorlik mahorati. – Toshkent: Bilim, 2005. – 192b. 9. Sayfullayev B.S., Mamatqosimov J.A. Aktyorlik mahorati. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2012. – 388b. 10. Mahmudov J. Sahna kompozitsiyasining alifbosi. – T.: 2006. 11. Usmonov R. Rejissura. – T.:1997. 12. Umarov M. Estrada va ommaviy tomoshalar tarixi. – T. 2009.	mahsulotlar va ularni grimda qo'llanilishini, grim san'ati namoyondalarining ijodiy o'ziga xosligini, obraz yaratish usullarini, ilg'or xorijiy tajribalarining ta'lim tizimiga targ'ibotini, fanni o'qitishning metodologik imkoniyatlarini qamrab oladi. O'quv materiallarini talabalar tomonidan yaxshiroq o'zlashtirishlari uchun ko'rgazmali qurollardan, tayyor mahsulot va detallarning tafsilotlari bilan soch turmaklarning fotosuratlaridan foydalanish maqsadga muvofiq bo'ladi.
----	--	---

	tushunchasining mohiyati, soch turining tarkibiy qismlari, soch turmagi uchun qo'llaniladigan vositalar va ularning qoidalari, soch turmagida qo'llaniladigan yuzlarning tuzilishi, an'anaviy tomosha san'atining shakllari va janrlari, grim va TV o'rtasidagi munosabatlar, grim va rejissyorlik san'atidagi maktab va yo'nalishlari, obrazlar tasnifi, janrlar haqida tushunchalar, g'oyaviy, ma'naviy, axloqiy, badiiy dunyoqarashni tarbiyalashda grimning imkoniyatlari; aktyor yaratayotgan obrazning xarakterini ochishga qaratilgan soch turmagi yoki parikning ahamiyati, grim san'ati asoslari va taraqqiyot bosqichlari <i>haqida tasavvurga ega bo'lishi</i>; tashqi ko'rinishdagi kamchiliklarning soch turmagi yordamida tuzatish usullarini, soch turmagini modellashtirish ijodiy jarayonining maqsadlari, vazifalari va bosqichlarini, soch turmaklashda modellashtirish jarayonining xususiyatlarini, soch turmaklash texnikasi va unga kerakli asbob uskunalarini ishlata bilishni o'rganishi, turli xildagi xalqlar va millatlar soch turmaklarini va pariklarini, soqol va mo'ylovlarini sahna ko'rinishining uslub va janrdan kelib chiqib xarakterga mos ravishda yarim parik, pariklar, soch turmaklari va qoplamalar <i>tanlay olishi kerak</i>; Talabalarga soch turmagi (pariklar) texnikasini o'rgatish hamda o'qitish jarayonida ularni asta-sekin so'ngi maqsadga – soch turmaklash yoki pariklar orqali qahramonning fe'l-atvorini, obrazini, xarakterini ochib berish va unga mos soch turmagi (pariklar) yaratishni texnik tarzda xatosiz bajara olishga olib kelish, rejissyor va rassom bilan tanlangan soch turmaklari, pariklarni muxokama qilish <i>ko'nikmalariga ega bo'lishi kerak</i>.
4.	VI. Ta'lim texnologiyalari va metodlari: - "rolli o'yin"; - munozara; - aqliy hujum; - taqdimot; - individual yondoshuv.
5.	VII. Kreditlarni olish uchun talablar: Soch turmagi (pariklar) fani grimni asosiy tashkil qiluvchi bo'laklaridan biri hisoblanadi. Soch turmagi (pariklar) fani "Grim" va "Postij" fanlari bilan o'zaro bog'liq bo'lib, soch turmagi (pariklar) fanining amaliyoti, soch turmagi (pariklar) asoslari va sochli mahsulotlarning tarixiy rivojlanish bosqichlariga ko'ra soch turmagini bezash, soch turmaklarining turli xildagi ko'rinish va shakllarini ijtimoiy-iqtisodiy, geografik va iqlim sharoitlariga muvofiq bajara olishi zarur. Soch turmagi (pariklar) fani ijodiy maktablarning o'ziga xos xususiyatlarini, grim asoslari, soch turmagi texnikasi, birlamchi sochli

40.	Ossuriya va Bobil soch turmagi
41.	Qadimgi Xindiston soch turmagi
42.	Qadimgi Xitoy soch turmagi
43.	Qadimgi Yunoniston soch turmagi
44.	Qadimgi Rim soch turmagi
45.	Vizantiya soch turmagi
46.	Erta O'rta asr soch turmagi
47.	Kech O'rta asr soch turmagi
48.	Italiya soch turmagi
49.	Fransuz soch turmagi
50.	Ispaniya soch turmagi
51.	Ingliz soch turmagi
52.	XVII-asr Fransiya, Angliya, Gollandiya soch turmagi
53.	XVIII asr Fransiya soch turmagi
54.	Buyuk Fransuz burjuasi inqilobi davridagi soch turmagi (1789-1799)
55.	XIX-asr boshlari soch turmagi
56.	XIX -asr o'rtalari soch turmagi
57.	XIX -asr oxiri soch turmagi
58.	XX-asrning boshlari soch turmagi
59.	XX-asrning birinchi yarmi soch turmagi
60.	XX-asrning ikkinchi yarmi soch turmagi
61.	Qadimiy Rossiya soch turmagi
62.	XVII-XVIII asr Rossiya soch turmagi
63.	XIX-asr Rossiya soch turmagi
64.	XXI asr soch turmagi
65.	Zamonaviy soch turmagi

Amaliy mashg'ulotlar ijodiy ustaxonasida, maxsus qurilmalari bilan jihozlangan auditoriyada bir akademik guruhga o'tkazilishi lozim. Mashg'ulotlar faol va interfaol usullar yordamida o'tilishi, mos ravishda munosib pedagogik va axborot texnologiyalar qo'llanilishi maqsadga muvofiq.

IV. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar

1. Kirish. Xavfsizlik qoidalari
2. Soch turmaklari jixozlari
3. Soch turmaklari turlari:
4. Soch turmagi
5. Soch o'rish

6. Uzun sochlar uchun zamonaviy soch turmagi	7. Soch o'rishning tur xil usullari, jgut va valik yordamida sochni turmaklash
8. Sochlarni lokonlash va turli xil zaviyka usullari yordamida "Marssel" usuli bo'yicha to'lgimlarni bajarish (issiq usulda)	9. "Sovug usulda to'lgimlash (namlash)
10. Sochlarni boshga kiydirishning qoidalar va texnikasi, bolvanakaga shitiarni qotirish	11. Pariklarni boshga kiydirishning qoidalar va texnikasi, bolvanakaga
12. Parik kiyish qoidalar, bosh qismiga qisqichlar yordamida qattiqlash	13. Soch turmagini modellash va badiiy bezash
14. Badiiy obraz hisobga olingan soch turmagi	15. Modeldashitirish – model yaratish jarayoni
16. Soch turmagini modeldashitirish	17. Soch turmagini modeldashitirish qoidalar
18. Soch turmagini modeldashitirishda foydalaniladigan asboblari	19. Soch turmagini modeldashitirishning kompozitsion elementlari
20. Tarixiy soch turmaklarini modeldashitirish	21. Zamonaviy soch turmaklarini modeldashitirish
22. Yoz fasli uchun moda bo'lgan soch turmaklari	23. Modeldashitirish jarayoni
24. Shaki. Uning xususiyatlari	25. Texnologiya va badiiy bezashning o'zaro aloqasi
26. Peshona gajakli sochlar	27. Peshonagajakli jingalak soch turmaklari
28. Jingalak sochlar uchun zamonaviy soch turmaklari	29. Dumaloq yuz uchun soch turmagi
30. Cho'zinchoq yuz shakli uchun soch turmaklari	31. Uchburchak yuz uchun soch turmagi
32. Gajakli kundalik soch turmagi	33. Badiiy soch turmagini shakllantirishdagi qo'shimcha vositalar
34. Pariklar va soch turmaklari	35. Teatr grima soch turmagi va soch-sogol xususiyatlari
36. Ibtidoy soch turmagi	37. Qora tanlilarning soch turmagi
38. Xindular soch turmaklari	39. Qadimgi Misr soch turmagi
40. Ossuriya va Bobil soch turmagi	41. Qadimgi Xindiston soch turmagi
42. Qadimgi Xitoy soch turmagi	

43. Qadimgi Yunoniston soch turmagi	44. Qadimgi Rim soch turmagi
45. Vizantiya soch turmagi	46. Ertal O'rta asr soch turmagi
47. Kech O'rta asr soch turmagi	48. Italiya soch turmagi
49. Fransuz soch turmagi	50. Ispaniya soch turmagi
51. Ingliz soch turmagi	52. XVII-asr Fransiya, Angliya, Gollandiya soch turmagi
53. XVIII asr Fransiya soch turmagi	54. Buyuk Fransuz burjuasi inqilobi davridagi soch turmagi (1789-1799)
55. XIX-asr boshlari soch turmagi	56. XIX-asr o'rталari soch turmagi
57. XIX-asr oxiri soch turmagi	58. XX-asrning boshlari soch turmagi
59. XX-asrning birtinchi yarmi soch turmagi	60. XX-asrning ikkinchi yarmi soch turmagi
61. Qadimgi Rossiya soch turmagi	62. XVII-XVIII asr Rossiya soch turmagi
63. XIX-asr Rossiya soch turmagi	64. XXI asr soch turmagi
65. Zamonaviy soch turmagi	
Mustaqil o'zlashtiriladigan mavzular bo'yicha talabalar tomonidan ijodiy ko'rtiklar uchun grima qilish, referatlar tayyorlash va uni taqdimot qilish tavsiya etiladi.	
Talaba:	
- soch turmagi (pariklar)ning rivojlanish tarixi va zamonaviy yo'nalishlarini	- soch turmagi (pariklar) dizayni va uslubining asosiy prinsiplarini
- soch turmagi (pariklar)ni individual modellashitirish xususiyatlari va ularni tasniflash	- soch turmagi modellarining eskizlarini yaratish tartibi va asosiy qoidalarini bilish <i>talab etiladi.</i>
kashni o'zlashtirish jarayonida fanning o'rni va roli, sochni turli xil mezonlarga ko'ra tasniflash, soch turmagining asosiy xususiyatlari, parik va soch turmaklarining kichik va turli xildagi turlari, "soch tarkibi"	

